ОДЛИКОВАЊА ИЗ ЛЕГАТА ИСТОРИЈСКОГ АРХИВА БЕОГРАДА

Одликовања и признања се најчешће додељују поводом обележавања јубилеја или годишњица неких значајних догађаја из прошлости. Симболично, у години када прославља седам деценија свог постојања, Историјски архив Београда приредио је изложбу под називом „Одликовања из легата Историјског архива Београда".

Уобичајено је да се у архивима чувају документа, који као писана грађа сведоче о прошлим временима. Захваљујући легаторима, угледним личностима које су оставиле трајни печат у области културе, науке, уметности и политике, своје место у Историјском архиву Београда нашла су и одликовања, медаље, споменице, плакете и друга признања. Одлучивши да своје животно дело сачувају од пропасти и заборава поверили су га на чување управо овој институцији, чиме је настављена племенита традиција завештања и даривања, која је једно време готово замрла.

На изложби „Одликовања из легата Историјског архива Београда" представљена су 86 одликовања од укупно 134 колико их има у Архиву. Њихови носиоци су девет личности чија се заоставштина чува у седам легата: Константина Коче Поповића и његове супруге Лепосаве Лепе Перовић, Драгослава Драже Марковића и његове супруге Божидарке Кике Дамњановић, Вицка Крстуловића, Влајка Беговића, Славка Зечевића, др Десанке Мијалковић-Стамболић и Новака Новаковића, познатијег као Новак Новак.

Већина ових личности своју афирмацију започеле су током Другог светског рата и наставиле да граде каријере у послератној Југославији као друштвено-политички делатници. Једини који не припадају том кругу су др Десанка Мијалковић-Стамболић која је оставила велики траг у области медицинских наука и Новак Новак, незаборавни писац текстова хумористичких серија.

Сва одликовања која се чувају у Историјском архиву Београда, а која су приказана на изложби, припадају периоду после Другог светског рата. Изузетак је повеља Ордена Југословенске круне 5. степена која је Константину Поповићу, као резервном артиљеријском потпоручнику, додељена 1931. године. Њему припада и највећи број одликовања, што и није изненађујуће, јер је обављао функцију државног секретара Министарства иностраних послова у периоду 1953–1965. године, и самим тим био у сталном контакту и сарадњи са представницима многих земаља. Одликовања која је примио сведоче о каријери која је имала узлазну линију све до драматичних догађаја на домаћој политичкој сцени и Брионском пленума, после чега је убрзо следило и Кочино коначно повлачење из политичког живота, 1972. године. Поред многобројних и разноврсних иностраних и готово свих домаћих одликовања у легату Константина Поповића истичу се Орден слободе и Орден ратне заставе. Орден слободе је изузетан из неколико разлога. Додељен је свега девет пута, седам домаћим носиоцима и два пута страним. Израђен је од злата и платине и у њега је уграђено 45 рубина и 61 брилијант, од којих је средишњи пречника 6 милиметара, па овај орден представља најекстравагантније и најскупље домаће одликовање послератне Југославије. Орден ратне заставе, такође се издваја својом скупоценошћу и сјајем, јер су за његову израду коришћени сребро, злато, брилијанати и рубини.

Драгослав Марковић добио је своја прва иностранa одликовања док је обављао функцију југословенског амбасадора у НР Бугарској. Међу бројним одликовањима која чине његову збирку посебном егзотичношћу сматрају се два ордена Републике Непал. Драгослав Марковић је и једини међу легаторима који поседује Орден југословенске звезде (1. степена), један од само два југословенска ордена који су се носили о ленти.

Примерци одликовања из легата револуционара Вицка Крстуловића и Влајка Беговића врло сликовито говоре о њиховим позицијама у послератној Југославији и односу са Јосипом Брозом Титом.

Положај секретара за унутрашње послове Републике Србије, на коме се налазио Славко Зечевић, није био погодан за доделу иностраних одликовања, тако да се у његовој збирци налазе само инсигније Ордена етиопске звезде части, Ордена астечког орла и француски Национални орден за заслуге (5. степена).

Изложба „Одликовања у легатима Историјског архива Београда" покушај је делимичног разоткривања садржаја легата и представља прилику да се упознају личност и вредност њихових стваралаца, али и могућност да се открије плодно тле за научни, критички и истраживачки рад.

Посебну захвалност дугујемо господину Драгомиру Ацовићу, најбољем познаваоцу фалеристике у нашој земљи, без чије стручности, знања и свесрдне помоћи ова изложба и пратећи каталог не би били потпуни.

Мр Драган Гачић,
директор Историјског архива Београда

КОНСТАНТИН ПОПОВИЋ
(1908–1992)

Учесник Шпанског грађанског рата и НОБ-а, генерал-пуковник ЈНА, народни херој Југославије, друштвено-политички радник СФРЈ, начелник Генералштаба ЈНА, савезни секретар иностраних послова СФРЈ, песник и публициста

Орден слободе

Орден ратне заставе

Орден Легије части 1. степена

Хајле Селасије, цар Етиопије, додељује Орден Менелека II Константину Поповићу, 1955.

Константин Поповић са грчком краљицом Фредериком, по пријему краљевског Ордена Ђорђа I, Атина 1954.

ЛЕПОСАВА ПЕРОВИЋ
(1911–2000)

Учитељица, учесница НОБ-а, друштвено-политичка радница СФРЈ и СР БиХ

На пријему у Белом двору, 1954.

Грчки Краљевски орден доброчинства

Орден рада са црвеном заставом

Интервју Вијеснику поводом 8. марта 1962.

ДРАГОСЛАВ МАРКОВИЋ
(1920–2005)

Учесник НОБ-а, друштвено-политички радник СФРЈ и СР Србије

Додела непалског Најмоћнијег ордена праведне деснице Гурка

Орден југословенске звезде 1. степена

Драгослав Марковић и Франсоа Митеран

Француски Национални орден за заслуге 1. степена

БОЖИДАРКА ДАМЊАНОВИЋ МАРКОВИЋ
(1920–1996)

Учесница НОБ-а, народни херој Југославије, друштвено-политичка радница СР Србије

Орден народног хероја

Партизанска споменица 1941. прво и друго коване

У Мексику, 1974.

ВИЦКО КРСТУЛОВИЋ
(1905–1988)

Учесник НОБ-а, народни херој Југославије,
министар поморства ФНРЈ,
министар рада ФНРЈ, друштвено-политички
радник СФРЈ

Обилазак Загреба са члановима Матице исељеника Хрватске, 1960.

Краљевски орден румунске звезде

Орден јунака социјалистичког рада

Са Иваном Мештровићем у Трогиру, 1959.

ВЛАЈКО БЕГОВИЋ
(1905 –1989)

Учесник Шпанског грађанског рата и Француског покрета отпора,
друштвено-политички радник СФРЈ

Орден југословенске заставе

Шпански грађански рат

Пољски партизански крст

У разговору

СЛАВКО ЗЕЧЕВИЋ
(1921–1998)

Учесник НОБ-а, Секретар унутрашњих послова
републичког секретаријата за унутрашње послове
СР Србије, први председник Ауто-мото савеза
Србије

Орден етиопске звезде части

Додела признања, 1970-их

Спомен медаља на пут у Индију и Бурму

Добитници признања у Скупштини СФРЈ, око 1970.

ДЕСАНКА МИЈАЛКОВИЋ СТАМБОЛИЋ

Лекар, ендокринолог, професор, члан
Европске асоцијације за ендокринологију,
председник Друштва дијабетичара Београда

Орден за војне заслуге са сребрним мачевима

За говорницом, 1994.

Са колегама, КБЦ Звездара, 1987.

Орден рада са златним венцем

НОВАК НОВАКОВИЋ
(1928–1995)

Писац, новинар, сценариста, хумориста,
аутор *Позоришта у кући* и радио емисије
Весело вече

Орден рада са сребрним венцем

Новак, Мија, Чкаља и брат Бата Канде за Вјесникову Арену

Орден заслуга за народ са сребрним зрацима

На снимању Сервисне станице

одликовања из легата Историјског архива Београда

1 - 31. октобар 2015.
Галерија Историјског архива Београда
Палмира Толатија 1, Нови Београд